

BETALNINGSBALANS OCH FINANSMARKNAD

RAPPORT 2015

SCB

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen 2014

9.54
-1403.93

-81.91

-1465.29

-661.00

-150.00

2706.20

-139.24

-114.52

-615.00

-50.00

-144.00

-435.00

-320.00

-160.00

14989.00
13585.00

1350.00

120.00

Betalningsbalansen 2014

Balance of Payments 2014

Statistics Sweden
2015

Producent
Producer SCB, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Enquiries Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se
Jenny Pettersson Ekstedt, +46 8 506 94614
jenny.petterssonekstedt@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen 2014*.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments 2014*.

Omslag/Cover: Ateljén, SCB
Foto/Photo: iStock

URN:NBN:SE:SCB-2015-FM04BR1501_pdf (pdf)

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se.
This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet 2014.

Statistiska centralbyrån i mars 2015

Folke Carlsson

Ebba Hartzell

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	4
1 Bytesbalans	5
1.1 Handelsbalans	7
1.2 Tjänstebalans	8
1.3 Primärinkomst.....	10
1.4 Sekundärinkomst.....	12
2 Kapitalbalans	12
3 Utlandsställning och finansiell balans	13
3.1 Direkta investeringar.....	16
3.2 Portföljinvesteringar	17
3.3 Finansiella derivat.....	18
3.4 Övriga investeringar	18
3.5 Valutareserven	19
Fakta om statistiken	20
En härledning av betalningsbalansen	20
Sambandet med utlandsställningen	23

Sammanfattning

Bytesbalansen uppvisade 2014 ett överskott på 245 miljarder kronor. Överskottet har därmed minskat jämfört med 2013 då det uppgick till 276 miljarder kronor. Överskottet i handel med varor och tjänster minskade från 217 miljarder kronor 2013 till 182 miljarder kronor 2014. Underskottet i sekundärinkomst har ökat och uppgick till 68 miljarder kronor att jämföra med ett underskott på 64 miljarder kronor 2013. Tillsammans har det bidragit till ett minskat överskott i bytesbalansen 2014.

Netto, mdr SEK	2010	2011	2012	2013	2014
1 bytesbalans	211,6	251,6	244,2	275,8	244,9
2 kapitalbalans	-4,8	-8,2	-6,1	-9,4	-4,3
3 finansiell balans	265,6	308,7	71,1	149,1	112,6

Källa: SCB

Kapitalbalansen gav 2014 ett underskott på drygt 4 miljarder kronor. Underskottet har därmed minskat jämfört med föregående år då det uppgick till dryga 9 miljarder kronor.

Transaktioner i den finansiella balansen gav upphov till ett kapitalutflöde på 113 miljarder kronor. Transaktioner i direkta investeringar och portföljinvesteringar gav kapitalutflöden på 15 respektive 161 miljarder kronor 2014. Valutareserven bidrog också till kapitalutflödet med 1 miljard kronor. Övriga investeringar liksom finansiella derivat gav kapitalinflöden på 43 respektive 21 miljarder kronor.

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2014 en nettoskuld på 156 miljarder. Nettoskulden har därmed minskat jämfört med utgången av 2013 då den uppgick till 681 miljarder kronor. Nettoskulden 2014 motsvarar cirka 4 procent av BNP. Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 562 miljarder kronor.

1 Bytesbalans

Bytesbalansen uppvisade 2014 ett överskott på 245 miljarder kronor. Överskottet har minskat jämfört med 2013 då det uppgick till 276 miljarder kronor. Bytesbalansöverskottet motsvarade 2014 drygt 6 procent av BNP.

Tabell 1.1
Bytesbalansen och delposter
Current account with sub items

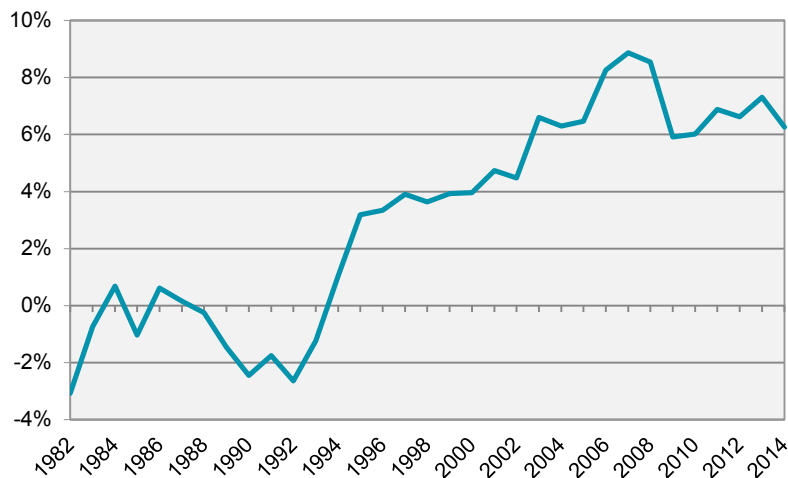
Netto, mdr SEK	2010	2011	2012	2013	2014
1 bytesbalans	211,6	251,6	244,2	275,8	244,9
1.1 handelsbalans	137,5	130,9	135,9	137,1	118,3
1.2 tjänstebalans	49,5	67,0	67,5	80,3	63,5
2 primärinkomst	71,0	99,7	109,9	122,6	131,0
3 sekundärinkomst	-46,5	-46,0	-69,1	-64,1	-67,9

Källa: SCB

Fotnot: Primärinkomst och sekundärinkomst är nya begrepp i samband med övergången till BPM6 (Balance of Payments Manual 6). De beskrivs närmare under rubrik 1.3 och 1.4.

Det är främst handel med varor och tjänster som bidrar till överskottet i bytesbalansen, med ett överskott på 182 miljarder kronor. Även primärinkomster bidrar med betydande överskott medan sekundärinkomster bidrar med underskott. Överskottet i varor och tjänster har minskat medan överskottet i primärinkomster har ökat. Däremot har underskottet i sekundärinkomster ökat något. Tillsammans har det bidragit till ett minskat överskott i bytesbalansen 2014. Föregående år var Sverige ett av de länder i Europa som hade störst överskott i bytesbalansen.

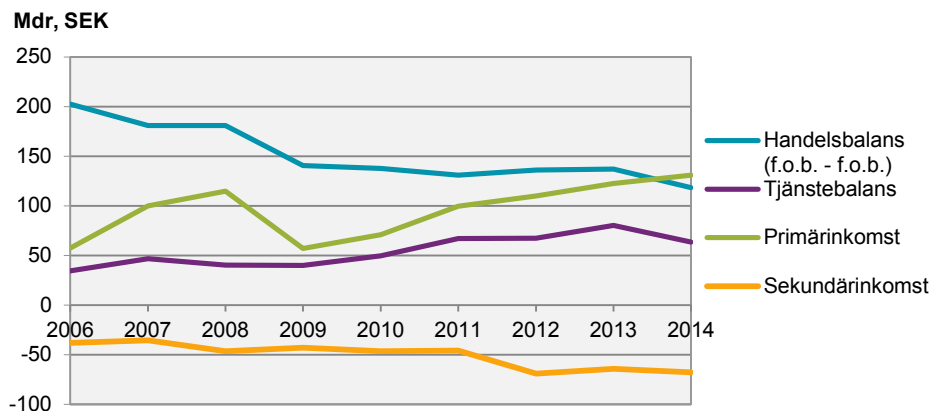
Diagram 1.1
Bytesbalans i procent av BNP
Current account, percent of GDP

Källa: SCB

I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet var det dock betydande underskott i bytesbalansen. Bytesbalansen vände sedan till överskott som ökade betydligt i början och mitten av 2000-talet, men efter finanskrisen 2008 minskade överskotten.

Diagram 1.2
Bytesbalansens delposter
Sub items in current account

Källa: SCB

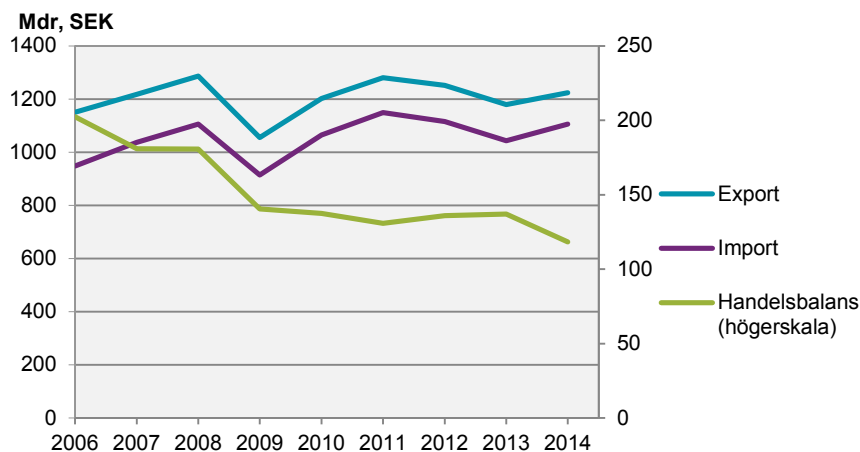
1.1 Handelsbalans

Handelsbalansen visade ett överskott på 118 miljarder kronor för 2014. Överskottet minskade jämfört med föregående år då det uppgick till 137 miljarder kronor. Exporten ökade med 4 procent medan importen ökade med 6 procent. Trenden i handelsbalansen har under en längre tid visat på ett avtagande överskott och det fortsatte på den vägen även under 2014. Överskotten i handelsbalansen växte mycket under andra halvan av 1990-talet och var som störst i början 2000-talet men har varit i en nedåtgående trend sedan strax före finanskrisen 2008.

Varuhandeln fördelad på EU-länder och länder utanför EU visar något olika mönster. Såväl export som import ökade under 2014 men i olika utsträckning vilket gav ett minskat överskott gentemot länder utanför EU medan underskottet i handeln med EU-länder minskade något.

Merchanting som efter manualbytet är en del av varuhandeln bidrar med ett betydande överskott. Av överskottet i varuhandeln 2014 bidrog merchanting med 80 miljarder kronor och posten uppvisar de senaste åren en ökande trend. Merchanting är den försäljningsmarginal som uppstår när svenska företag köper varor i utlandet och säljer dem vidare till ett annat land utan att varorna importeras till Sverige.

Diagram 1.3
Handelsbalans
Trade in goods

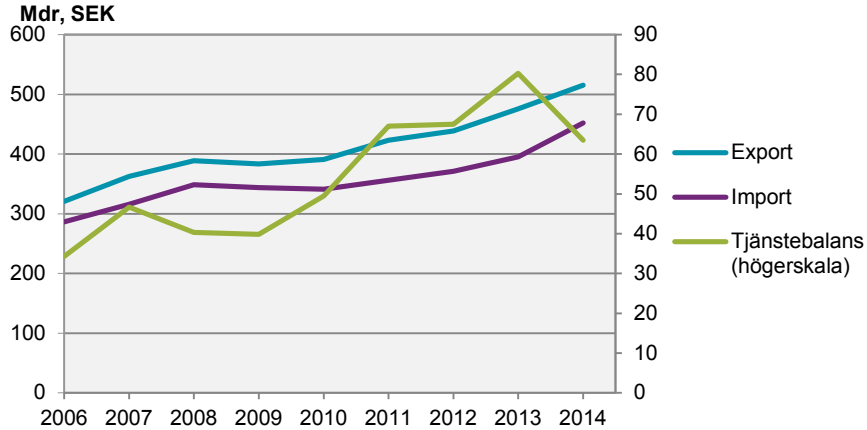

Källa: SCB

Varuexporten och varuimporten har dämpats sedan finanskrisen. Både exporten och importen växte fram till 2008 men 2009 föll både varuexporten och varuimporten kraftigt tillbaka för att sedan 2010 och 2011 återhämta sig. Under 2012 och 2013 minskade nivåerna successivt men detta vände under 2014 även om importen och exporten inte kom upp i tidigare års nivåer. Varuimporten ökade mer än varuexporten vilket medförde att handelsbalansen försvagades under 2014.

1.2 Tjänstebalans

Tjänstebalansen gav 2014 ett överskott på 64 miljarder kronor. Överskottet i tjänstebalansen har minskat jämfört med 2013 då det uppgick till 80 miljarder kronor.

Diagram 1.4**Tjänstebalans***Trade in services*

Källa: SCB

Tjänsteexporten uppgick till 516 miljarder kronor och ökade med 8 procent medan tjänsteimporten uppgick till 452 miljarder kronor och ökade med 14 procent jämfört med 2013. Då tjänsteimporten ökat mer än tjänsteexporten medförde det en försvagad tjänstebalans. Tjänstebalansen försvagades därmed efter en längre tids förstärkning.

Bland tjänsteslagen bidrog transporter 2014 med ett överskott på 19 miljarder kronor medan resor bidrog med ett underskott på 40 miljarder kronor. Underskottet i resor innebär att svenskars utgifter vid resande i utlandet överstiger utländska resenärers utgifter vid resande i Sverige. Tele-, data- och informationstjänster bidrog med överskott på 57 miljarder kronor. Även nyttjande av immateriella rättigheter bidrog med ett överskott på 36 miljarder kronor. Överskotten i dessa båda poster har ökat betydligt sett över en längre tidsperiod.

Sverige är nettoimportör av forsknings- och utvecklingstjänster, och posten visade 2014 ett underskott på 30 miljarder kronor. Underskottet har ökat jämfört med föregående år då det uppgick till 20 miljarder kronor, vilket beror på ökad import. Tillsammans med ett minskat överskott i tekniska, handelsrelaterade och övriga tjänster har det främst bidragit till försvagningen i tjänstebalansen 2014.

2014 uppgick tjänsteexport till Norge till 71 miljarder kronor och Norge var därmed största motpartsland för svensk tjänsteexport. För import av tjänster var USA var största motpartsland.

Tabell 1.2**Tjänstehandel med största motpartsländer***Trade in services, largest counterpart countries*

Tjänstehandel mot största motpartsländer (mdr kr)			
Export		Import	
NO	70,5	US	57,2
US	59,2	GB	43,3
DE	41,5	DE	41,5
GB	38,2	DK	35,1
DK	34,3	NO	30,7
Totalt	515,5	Totalt	452,0

Källa: SCB

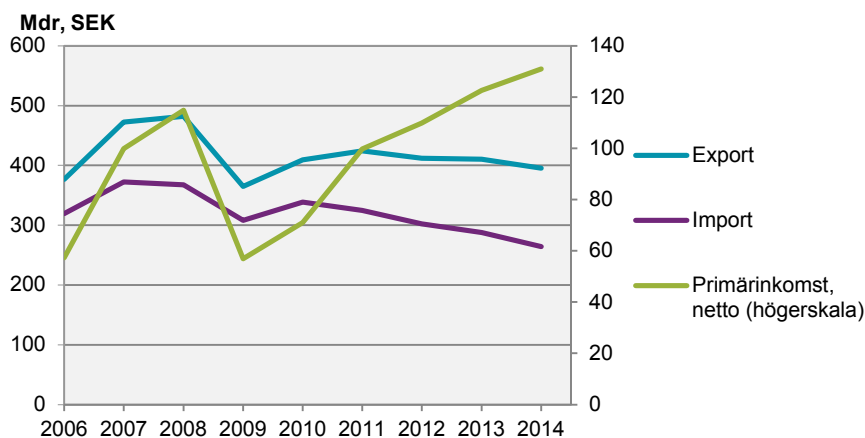
Sett över en längre tidsperiod har både tjänsteexport och tjänsteimport ökat betydligt, med undantag direkt efter finanskrisen 2008.

Tjänsteexporten har ökat från 321 miljarder kronor 2006 till 516 miljarder kronor 2014. Tjänsteimporten har också ökat betydligt, från 287 miljarder kronor 2006 till 452 miljarder kronor 2014. Då exporten har ökat mer än importen har tjänstebalansen stärkts och bidrar nu till en betydande del av bytesbalansöverskottet. Bland tjänsteslagen har överskottet ökat mest i datatjänster.

1.3 Primärinkomst

Primärinkomst som avser huvudsakligen inkomst från kapital och löner uppvissade 2014 ett överskott på 131 miljarder kronor. Överskottet i primärinkomsten har ökat jämfört med 2013 då det uppgick till 123 miljarder kronor. Löner gav ett överskott på 20 miljarder kronor medan kapitalavkastningen gav ett överskott på 110 miljarder kronor och övrig primärinkomst gav ett överskott på 0,5 miljarder kronor.

Diagram 1.5
Primärinkomst
Primary income

Källa: SCB

Förstärkningen i kapitalavkastningen kommer främst från att avkastningen på portföljinvesteringar som uppgick till 10 miljarder kronor år 2014 att jämföra med år 2013 då posten visade ett underskott på 3 miljarder kronor. Avkastningen har därmed vänt till positiv efter att ha varit negativ under en längre tid.

Avkastningen på direktinvesteringar fortsätter att utgöra en stor del av kapitalavkastningen men har minskat från 101 miljarder år 2013 till 93 miljarder kronor år 2014. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 223 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige uppgick till 130 miljarder kronor.

Övriga investeringar genererade en positiv avkastning på 3 miljarder kronor. Avkastningen har minskat både på tillgångssidan och skuldsidan de senaste åren då räntorna varit lägre. Samtidigt har nettotillgångar inom övriga investeringar i utlandet ökat vilket påverkar nettoavkastningen.

Primärinkomsten var länge negativ, men vände i början av 2000-talet från underskott till överskott. Överskotten har sedan ökat successivt och utgör nu en betydande del av bytesbalansöverskottet. Även om utlandsställningen idag är negativ är kapitalavkastningen dock positiv.

Sammansättningen av utlandsställningen visar att tillgångssidan till större del består av aktier och eget kapital medan skuldsidan till stor del utgörs av räntebärande värdepapper. Det avspeglas i att primärinkomsten under en längre tid varit positiv medan utlandsställningen visat nettoskuld.

1.4 Sekundärinkomst

Underskottet i sekundärinkomsten uppgick till 68 miljarder kronor 2014. Underskottet har ökat jämfört med föregående år då det uppgick till 64 miljarder kronor. Underskottet i transfereringar till och från EU ökade. Även U-bistånd till utlandet ökade. Övrig sekundärinkomst var i nivå med 2013.

Sekundärinkomsten visar löpande transfereringar mellan Sverige och utlandet. Löpande transferering innebär en överföring utan att få något tillbaka, och påverkar disponibel inkomst.

2 Kapitalbalans

Kapitalbalansen gav 2014 ett underskott på drygt 4 miljarder kronor. Underskottet har därmed minskat jämfört med föregående år då det uppgick till drygt 9 miljarder kronor.

3 Utlandsställning och finansiell balans

Enligt preliminära uppgifter visar utlandsställningen vid utgången av 2014 en nettoskuld på 156 miljarder. Nettoskulden har därmed minskat jämfört med utgången av 2013 då den uppgick till 681 miljarder kronor. Nettoskulden 2014 motsvarar cirka 4 procent av BNP.

Tabell 3.1
Utlandsställning och delposter
International Investment Position and sub items

netto (mdr kr)	2010	2011	2012	2013	2014
utlandsställning, totalt	-294,3	-374,8	-525,5	-681,3	-156,4
1 direktinvesteringar	182,7	208,2	102,7	194,5	452,0
2 portföljinvesteringar	-904,4	-1363,4	-1448,6	-1987,0	-1888,7
3 finansiella derivat	82,2	123,8	105,2	56,5	128,2
4 övriga investeringar	20,6	310,1	375,0	634,4	662,7
5 valutareserv	324,5	346,5	340,3	420,3	489,5

Källa: SCB

Nettoskulden mot utlandet har minskat samtidigt som bytesbalansen visade ett överskott på 245 miljarder kronor. Överskottet i bytesbalansen motsvarades inte fullt ut av kapitalutflöden i den finansiella balansen, som visade ett kapitalutflöde på 113 miljarder kronor. Det gav upphov till en betydande negativ restpost. Restposten uppstår när över/underskott i bytesbalansen tillsammans med kapitalbalans inte motsvaras av lika stora kapitalflöden i den finansiella balansen.

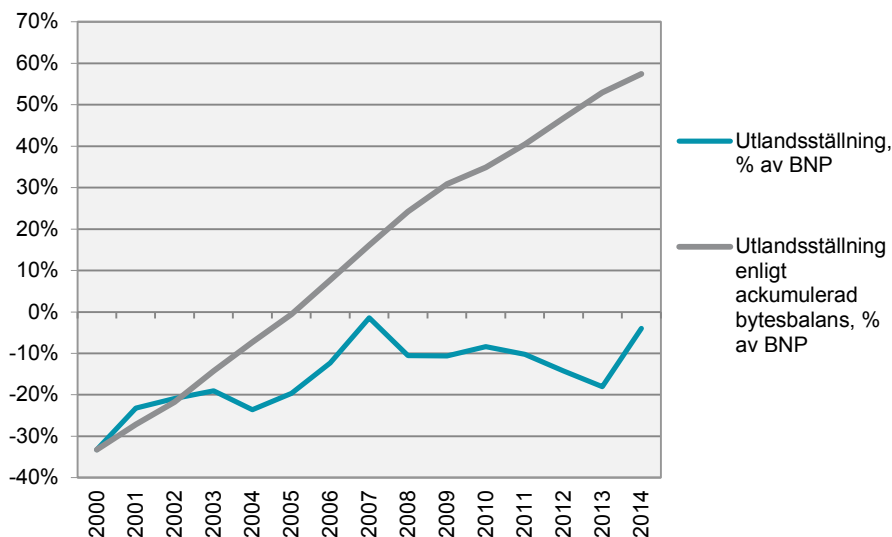
Tabell 3.2
Finansiell balans och delposter
Financial Account and sub items

netto (mdr kr)	2010	2011	2012	2013	2014
finansiell balans, totalt	256,6	308,7	71,1	149,1	112,6
1 direkta investeringar	145,7	110,0	85,5	164,9	14,5
2 portföljinvesteringar	-142,0	-172,9	-97,8	-288,3	161,4
3 finansiella derivat	-29,7	19,6	-36,2	-63,7	-21,1
4 övriga investeringar	293,9	347,4	116,1	240,9	-43,2

Källa: SCB

Bytesbalansen har varit positiv sedan mitten av 1990-talet men det är främst under 2000-talet bytesbalansen uppvisat betydande överskott. Diagrammet nedan visar den faktiska utlandsställningen i procent av BNP samt hur utlandsställningen hade utvecklats om den fullt ut hade följt bytesbalansen. Diagrammet visar att nettoskulden i utlandsställningen minskat över tiden men att utlandsställningen inte förbättrats i takt med bytesbalansöverskotten. Utlandsställningen publiceras också med direktinvesteringar till marknadsvärde och visade en nettotillgång på 562 miljarder kronor.

Diagram 3.1
Utlandsställning
International Investment Position

Källa: SCB

Förändringar i utlandsställningen kommer dels av transaktioner i den finansiella balansen dels av förändringar i aktiekurser och räntor samt valutakursförändringar. Förhållandet mellan ingående och utgående balans sammanfattas i figuren nedan.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

Balansomslutning i utlandsställningen har ökat kraftigt under 2000-talet med en betydande bruttoökning i tillgångar såväl som skulder mot utlandet. Sammansättningen av utlandsställningen visar att tillgångssidan till större del består av aktier och eget kapital medan skuldsidan till större del utgörs av räntebärande värdepapper och lån vilket avspeglas i avkastningen. Därutöver är tillgångssidan till stor del denominerad i utländsk valuta medan skuldsidan till största del är denominerad i svenska kronor. Sammantaget gör det

nettoutlandsställningen känslig för förändringar i valutakurser, räntor och aktiekurser.

Under 2014 har börskurserna stigit medan räntorna har fallit. Samtidigt har kronan försvagats betydligt mot de större valutorna vilket har bidragit till att öka värdet på tillgångar i utländsk valuta. Tillsammans har det bidragit till att minska nettoskulden i utlandsställningen.

De inhemska sektorernas exponering mot utlandet redovisas i den sektorfördelade utlandsställningen. Den visar att de monetära finansinstituten och de icke-finansiella företagen står för en stor del av tillgångar och skulder mot utlandet. Båda har betydande nettoskuld mot utlandet. De monetära finansinstituten har betydande upplåning från utlandet i räntebärande värdepapper medan de samtidigt placerat betydande belopp på konton i utlandet inom posten övriga investeringar. Socialförsäkringssektorn och övriga finansinstitut har betydande nettotillgångar gentemot utlandet. De icke-finansiella företagen har betydande direktinvesteringar i utlandet samtidigt som utlandet äger betydande belopp i icke-finansiella företag i Sverige, främst i form av direktinvesteringar men även i form av portföljinvesteringar. Staten har nettoskuld mot utlandet, medan Riksbanken har en nettotillgång i form av valutareserven.

3.1 Direkta investeringar

Totalt gav transaktioner i direkta investeringar 2014 ett kapitalutflöde på 15 miljarder kronor. Transaktionerna ökade svenska direktinvesteringar i utlandet med 83 miljarder kronor. Transaktioner ökade utländska direktinvesteringar i Sverige med 69 miljarder kronor.

Transaktionerna i svenska direktinvesteringar i utlandet kom främst av vinster som återinvesterats i utländska bolag. Återinvestering av vinstmedel gav en investering på 133 miljarder kronor. Transaktioner i eget kapital respektive lån har istället bidragit med en minskning på 47 miljarder kronor respektive knappt 3 miljarder kronor.

Inom utländska direktinvesteringar i Sverige har transaktioner i eget kapital och återinvestering av vinstmedel bidragit till en ökning med 12 respektive 73 miljarder kronor, medan lån bidragit negativt med 16 miljarder.

Ställningsvärden visar att svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 2936 miljarder kronor vid utgången av 2014 medan utländska

direktinvesteringar i Sverige uppgick till 2484 miljarder kronor. Sammantaget ger det för 2014 en nettotillgång inom direktinvesteringar på 452 miljarder kronor. Det är främst detta som bidrar till minskningen av nettoskulden i utlandsställningen.

Som komplettering presenteras direktinvesteringar beräknade till marknadsvärde. För 2014 ger direktinvesteringar till marknadsvärderade en nettotillgång på 1170 miljarder kronor. Med direktinvesteringar till marknadsvärde medför det att utlandsställningen vänder från negativ till positiv.

Direktinvesteringar återfinns till övervägande del inom sektorn icke-finansiella företag. Monetära finansinstitut har också betydande direktinvesteringar.

3.2 Portföljinvesteringar

Transaktioner i portföljinvesteringar gav under 2014 ett kapitalutflöde på 161 miljarder kronor. Lejonparten kommer av svenska investeringar i utländska portföljinvesteringar. Nettoköp av utländska räntebärande värdepapper uppgick under året till 135 miljarder kronor, det är främst amerikanska och finska obligationer som har handlats. Även köp av utländska aktier och fondandelar bidrog till kapitalutflödet med 83 miljarder kronor.

Via handeln ökade utlandet sina investeringar i svenska värdepapper med 57 miljarder kronor. Utlandet nettoköpte både svenska aktier och fondandelar samt räntebärande värdepapper. Svenska aktier och fondandelar nettoköptes till ett värde av 13 miljarder kronor. Svenska räntebärande värdepapper nettoköptes för 44 miljarder. Det var framförallt placeringar i svenska statspapper som var av intresse, såväl korta som långa papper som köptes till 160 miljarder kronor netto. Utländska investerare köpte framförallt svenska räntebärande värdepapper denominerade i svenska kronor.

Sammantaget har Sverige en nettoskuld mot utlandet i portföljinvesteringar på 1889 miljarder kronor. Svenska portföljinvesteringar i utlandet uppgick vid utgången av 2014 till 4423 miljarder kronor, värdet av utländska portföljinvesteringar i Sverige uppgick till 6312 miljarder kronor. Både svenska portföljinvesteringar i utlandet liksom utländska portföljinvesteringar i Sverige har ökat jämfört med utgången av 2013.

Nettoskulden i portföljinvesteringar har ökat kraftigt de senaste åren, med en ökad nettoskuld i räntebärande värdepapper som kommer av en ökad upplåning från utlandet. Under 2014 minskade nettoskulden mot utlandet med 98 miljarder kronor. Utlandets innehav av svenska räntebärande värdepapper har som tidigare år fortsatt att öka. Minskningen av nettoskulden beror istället på en ökning i det svenska innehavet av utländska aktier och fondandelar. Under året har innehavet av utländska aktier och fondandelar gått från 2577 miljarder kronor till 3210 miljarder kronor, där ökningen varit störst hos övriga finansinstitut vars innehav uppgick till 1774 miljarder i slutet av året. Ökningen av aktier och fonder beror till största delen på en kraftig börsuppgång tillsammans med en kronförsvagning.

3.3 Finansiella derivat

Transaktioner i finansiella derivat gav upphov till ett kapitalinflöde på 21 miljarder kronor under 2014. Transaktioner i finansiella derivat utgörs till största graden av swapkontrakt i räntor och valutor och främst innehavarsektor är de svenska storbankerna. Finansiella derivat används främst för säkring av investeringar.

Vid utgången av 2014 visade finansiella derivat en nettotillgång mot utlandet på 128 miljarder kronor. Värdet av tillgångar uppgick till 613 miljarder kronor och översteg värdet av skulderna som uppgick till 485 miljarder kronor. Positivt marknadsvärderade kontrakt mot utländsk motpart definieras som en tillgång och på samma sätt definieras ett kontrakt med negativt värde som ett skuldkontrakt. De senaste årens fluktuationer i räntor och valutakurser har medfört högre ställningsvärden i finansiella derivat.

3.4 Övriga investeringar

Transaktioner i övriga investeringar, som främst består av lån och depositioner, gav ett kapitalinflöde på 43 miljarder kronor under 2014. Transaktioner ökade svenska tillgångar i övriga investeringar i utlandet med 16 miljarder kronor. Transaktioner på skuldsidan inom övriga investeringar gav upphov till en ökning på 59 miljarder kronor under 2014. Under en längre period har det varit stora transaktioner inom övriga investeringar i utlandet sedan svenska investerare deponerat stora belopp på konton i utlandet.

Ställningsvärden i övriga investeringar visade vid utgången av 2014 en nettotillgång på 663 miljarder kronor. Värdet av svenska övriga investeringar i utlandet uppgick till 2884 miljarder kronor medan utlandsägda övriga investeringar i Sverige uppgick till 2221 miljarder kronor. Sett över en längre tidsperiod har övriga investeringar vänt från nettoskuld till nettotillgång. Vid utgången av 2008 hade övriga investeringar en nettoskuld mot utlandet på 533 miljarder kronor, vilket nu har vänt till en betydande nettotillgång.

Största delen av dessa övriga investeringar är inlåning och deponeringar. Övriga investeringar domineras av monetära finansinstitut. Förändringarna i övriga investeringar speglar förändringarna i portföljinvesteringar. Samtidigt som övriga investeringar vänt från nettoskuld till nettotillgång har nettoskulden i räntebärande värdepapper inom portföljinvesteringar ökat.

3.5 Valutareserven

Valutareserven är Sveriges riksbanks reserv av guld, värdepapper och andra tillgångar i utländska valutor. Dess huvudsyfte är att ge tillfälliga likviditetsstöd till insolventa banker, att fullgöra Sveriges del i den internationella valutafonden (IMF) och att vid behov intervensera på valutamarknaden. Valutareserven under 2014 gav ett kapitalutflöde på drygt 1 miljarder kronor.

Valutareserven uppgick vid utgången av 2014 till 490 miljarder kronor. Den har ökat jämfört med utgången av 2013 då den uppgick till 420 miljarder kronor. Kronans försvagning under 2014 har främst bidragit till ökningen i valutareserven. De senaste åren har Riksbanken stärkt valutareserven betydligt, vilket främst skedde under 2009 och 2013.

Fakta om statistiken

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen huvudaggregat är *bytesbalansen*, *kapitalbalansen* och den *finansiella balansen*.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t .

Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

---

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

Genom att addera de primära och sekundära inkomsterna, PI_t , SI_t , dvs. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) och löpande transfereringar kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + PI_t + SI_t \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + PI_t + SI_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + PI_t + SI_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen. $X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen.

Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t

² Dessa faktorinkomster kallas ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t .

Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är ränteavkastningen på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$X_t - M_t + PI_t + SI_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och primär- och sekundärinkomster. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, dvs. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valutareservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och

---

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

---

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Statistikservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Statistics service, phone +46 8 506 948 01